

Z blízkých i dálných krajů.

SMUTNÉ ÚTOVÁNÍ.

Za několik dní bude tomu rok, co na hranicích srbsko-rakouských byla vypálena první rána v přítomné válce. Tato rána byla signálem k zahájení vojenských příprav v polovině Evropy a v několika následujících dnech odtáhla se již polda Polska, Belgie a Francie vřavou válkou. Požár válečný zachvacoval zemi po zemi a dnes jedenáct národností nalézá se ve válce a ostatní ohroženy jsou po zuby a chystají se k zakročení v každém okamžiku. Evropa proměnila se v jediný vojenský tábor. Za první rok války 8,000,000 lidí bylo usmrceno a nebo raněno a dluh v obnosu \$24,000,000,000 uvržen byl na národnosti, na válce se podléhají.

Věda opatřila mnoho nových zbraní přítomné válce. Jednou z nejdůležitějších těchto nových zbraní je ponorka, která dosáhla v průběhu přítomného zápasu vysokého bodu dokonalosti. Aeroplany a říditelné vzducholoďi konají platné služby a používá se jich nejenom za účely výzvědnými, ale i k útoku na města a kraje, kam válečná vřava doposud nedolehla. Otravných plynů užívá se výhodně proti nepříteli, vaně-li vítr směrem k jeho táborům. A kromě těchto jsou tu i jiné válečné prostředky, kterých neznal svět v dřívějších svých válkách. Torpéda nesou zkázu na vzdálenost několika tisíc yardů. Děla velké ráže ničí za nedobytné považované pevnosti jako domky z karet. Dým vyvozuje bomby poskytují ochranu aeroplanům. Ruční granáty, hořlavé bomby a obrovití reflektory v zácpích činí válku krvavější a strašlivější.

Civilisace posunuta byla o půl století zpět. Polovina světa stala se územím, vedoucím válku. Evropa rozdělila se na dva velké tabory a k těmto připojily se i země asijské. Jednu skupinu válčících tvoří Anglie, Francie, Rusko, Itálie, Japonsko, Srbsko, Belgie a Černá Hora a druhou Německo, Rakousko-Uhersko a Turecko.

Dle statistiky, nedávno vypracované ve Washingtoně, Anglie a její spojenci shromáždili armády o 18,660,000 mužích, kteří bojují proti 11,000,000 mužům, vedoucím zápas ve prospěch Německa.

Ztráty na mrtvých, raněných a zajatých odhadují se na 5,007,000 u spojenců a na 3,679,000 u Německa a jeho spojenců. Tyto ztráty jsou rozděleny následovně: Rusko—Válečná síla, 5,500,000 mužů; ztráty, 2,627,500 mužů. Francie—5,300; 1,721,000. Anglie—3,000,000; 272,000. Belgie—340,000; 172,000. Itálie—3,380,000; ztráty dosud nebyly udány. Japonsko—600,000; ztráty dosud nebyly udány. Srbsko—500,000; 225,000. Černá Hora—40,000; ztráty nebyly dosud udány. Německo—5,400,000; 2,255,000. Rakousko—3,600,000; 1,325,000. Turecko—700,000; 100,000.

Válka vyžádala si hned za první rok obrovského nákladu. Odhaduje se, že Anglie a její spojenci vynaložili na válku \$14,630,000,000 a Německo a jeho spojenci \$9,030,000,000. Vydání na válku je větší každého měsíce, ježto stále větší armády vysílají se na bojiště.

Anglie a její spojenci objednali ve Spojených Státech následující válečné potřeby:

Anglie a Francie objednala nákladních automobilů v ceně \$30,000,000.

Spojené Státy vyvezly do Evropy v roce 1914 automobilů různého druhu v ceně \$33,198,806.

Anglie objednala u Bethlehem Steel Co. dne 20. května 8,000 děl v ceně \$16,150,000. Tato firma vyrábí nyní denně 12,000 šrapnelů a 50,000 jednotlivých a jiných menších nábojů pro spojence.

Belgie objednala ve Spojených Státech uniformy v ceně \$1,150,000.

Rusko zakoupilo zde za \$80,000,000 střeš. za \$30,000,000 šrapnelů a železničního vypravení za \$80,000,000 a Kanady a za \$60,000,000

ze Spojených Států.

Itálie zakoupila ve Spojených Státech v lednu 1,500,000 bushů pšenice za \$1,800,000 a v únoru dalších 4,950,000 bushů pšenice za \$5,940,000.

Více jak polovina obyvatelstva světa žije v územích, jichž vlády nalézají se ve válce a z toho důvodu přítomná válka nazývá se právem válkou světovou.

SAN MARINO JE K VÁLCE PŘIPRAVENO.

Nejmenší republika na světě, San Marino, ležící na východním pobřeží Adriatického moře v severní Itálii, je připravena k válce dokonale. Celá její válečná pohotovost, sestávající z 1,200 mužů, byla zmobilisována a je připravena k odrazení rakouského útoku, kdyby k takovému země, které San Marino vyhlásila válku, se odvážila. Toto prohlášení učinil v minulých dnech v Londýně Wm. Le Queux, spisovatel, který je zároven diplomatikem jednatelem této nejmenší republiky světa v Londýně. Le Queux uvědomil formálně anglickou vládu, že San Marino s celou svojí válečnou pohotovostí postavilo se na stranu spojenců.

San Marino má rozlohu jenom 32 čtverečních mil a je jedním z malých státek evropských, které podlejí se na válce. Monako, jehož rozloha je asi osm čtverečních mil a má 15,000 obyvatel, zachovalo neutralitu, právě tak jako kníž. Liechtensteinské, jež má rozlohu jednadesát čtverečních mil, na kterých žije 9,477 lidí. Z těchto nejmenších evropských státek San Marino je nejzajímavější.

San Marino přes to, že tvoří nepatrnou tečku na mapě Evropy, má slavnou minulost. Mocní toky světa neodvážili se porušit neodvislost této malé země a když Napoleonova vlna přehnalas se Itálií, Korsikán minul San Marino s úsměvem, prohlásiv: "Bude to jednou zorná republika." Za dob Garibaldiho San Marino postavilo se po bok Itálie a když v roce 1849 Garibaldi ustoupil se svou skupinou patriotů z Říma, nalezl zde vřtaný útulek. Zde Garibaldi v souhlasu s mezinárodními zákony složil zbraně.

Po té Rakousko ohrožovalo malou republiku, ale neporušilo její neutralitu, když Garibaldi opustil svůj útulek. Ale San Marino nikdy nezapomnělo na nepřátelství, které mu projevilo Rakousko a po řadu let odepíralo uzavření míru s touto zemí. San Marino má asi 9,500 obyvatel a jeho armáda tvoří osmánu celkové populace. — Nalézá se v ní každý tělesně schopný muž republiky. Armáda tato má devětácti dobře vyzkoušených důstojníků. Ještě před dvěma měsíci tito vojáci popasali stáda a ošetřovali svoje vinnice. Ale s ochotou poslechli výzvy do zbraně. Pochopení pro konání občanské povinnosti je vyvinuto mezi obyvateli malé této země ve velké míře a není vlastenečtějších obyvatel nad tyto rolníky a pasáky na celém světě.

San Marino může v přítomné válce prokázat Itálii platnějších služeb, než bychom měli za to v uvážení její nepatrnosti. Rakouské aeroplany nemohou nyní nalézt tu útulek v případě pronásledování, jak by tomu bylo, kdyby San Marino vyhlásilo neutralitu.

Všechny malé státek evropské byly přítomnou válkou značně postíženy. Lucembursko nalézá se v přítomné době úplně v moci německých vojsk. Z Monaca velká většina tělesně schopných mužů odešla se do Francie a nyní nalézá se na frontě. Lidé tito neměli něho na práci následkem zastavení proudu hostů a dali přednost službě vojenské před nečinností. Liechtensteinské také značně utrpělo válkou. Neodvislý ostrov Man také značně trpí. — Přijezd turistů byl zastaven a ti poskytovali obyvatelům tohoto zajímavého ostrova hlavní pramen výživy. Nyní obyvatelstvo hladověje. Ostrova Herma zmocnila se Anglie, ježto se obávala, že velká

si nákladu dalších \$100. Sedm měsíců to trvá, než kůň, ho by ku prospěchu námořní operacím německým.

NEODVISLÉ POLSKO.

V minulých dnech došly z Petrohradu zprávy, že carská rada schválila jmenování zvláštní komise, sestávající z šesti Rusů a šesti Poláků, která má vypracovat plány k uskutečnění neodvislého Polska. Komisi této předsedá premiér Goremykin. Neodvislost Polska prohlášena byla velkoknížetem Mikulášem dne 4. srpna, 1914. V té době pochybovalo se značně o tom, že Rusko svému slibu dostojí, ale přítomný počín carské rady nasvědčuje tomu, že car Mikuláš má v úmyslu odměnit Poláky za jejich věrnost k říši tím, že obnoví starožitnou Polsku jako samostatný stát pod protektorátem Ruska.

Bude-li utvořena polská říše v takových rozměrech jako byla za dob své největší slávy, pak bude čtvrtým největším státem evropským. Její rozloha bude 20,000 čtverečních mil a obyvatel bude 50,000,000. Ale samostatná Polska nepochybně utvořena byla by jenom z těch částí, jichž obyvatelstvo je převážně polské a v tom případě rozloha polské říše byla by značně menší.

Na počátku přítomné války Poláci stáli nerozhodně a nevěděli, na kterou stranu mají se přiklonit. Měli na vybranou mezi Německem a Ruskem. Nevěřili carským slibům. K Rusku necítili velké lásky, ježto se domýšleli, že s nimi v minulosti špatně jednalo, ale při výběru mezi Německem a Ruskem uvědomili si, že Německo s nimi jednalo mnohem hůře a rozhodli se pro Rusko. Od Německa nebylo možno očekávat nic dobrého.

Poláci věřili, že Anglie a Francie pomohou svým vlivem k uskutečnění dávného jejich snu. Francie vždy sympatisovala se snahou Poláků po autonomii a Poláci viděli v ní vždy svého upřímného přítele. K zřízení samostatné Polska bude nutno odejmouti území polská, jež nyní nalézají se v moci Rakouska a Německa a tím přirozeně obě tyto říše budou oslabeny. Vítězství spojenců přinese jistě uskutečnění snu o samostatné polské říši a proto nyní většina Poláků přeje si vítězství těch, od nichž očekává položení základu k lepší budoucnosti těžce zkoušené a znovu nyní trpící vlasti.

KONĚ VE VÁLCE.

Spojené Státy jsou v přítomné době hlavní zásobárnou koní pro evropské národnosti, nalézají se ve válce. Nikdy v minulosti nevyvezlo se do Evropy tolik koní jako v době přítomné a nikdy nebyly placeny za ně tak dobré ceny. Evropské národnosti, vedouc válku, platí průměrně \$300 za jednoho koně. Tak vysoký obnos nezíská ovšem farmář, který koně prodává. Farmář prodá koně za \$100 až \$125 překupníku, který odprodá jej jednatelem některé z evropských vlád. Nežli takový kůň dostane se některého přístaviště stojí již \$200 a doprava až do zákopů na bojištích vyžádá

stanice pro bezdrátovou telegrafii, kterou zřídili zde Němci, sloužila díci se pro službu válečnou, je nalez, prodán, poslán do přístaviště, dopraven přes moře a odvezen na bojiště. Život koně na bojišti je jenom krátký. Dostane-li se kůň na bitevní linii, průměrný život jeho je jenom sedm dní. Užívá-li se takového koně při dopravně střeliva a jiných potřeb, pak ovšem nalézá se ve službě déle. Usmrcení koně na bojištích jenom někdy pohřbívají se do hlubokých jam. Pravidelně ale bývají sbíráni, odvázeni za válečnou lipu a maso jejich je upravováno za potravu pro vojáky. Jejich kůže je vydávána a zhotovuje se z ní oňbu pro vojsko.

Ve všech středních státech amerických pracují jednatelem kontraktorů, jimž svěřen byl evropskými vládami nákup koní. Takový jednatel přijíždí do městečka, zjedná si automobil a některého domácího občana, který dobře zná okolní farmáře a vydá se s ním na cestu po krajině. Navštíví pak každého farmáře a nalézne-li vhodného koně, zaplatí zaň hotovými a požádá o rychlou dodávku do některého střediska. V jednom týdnu dobrý nakupovač může zakoupiti 40 až 50 koní, kteří zaplní dvě železniční káry. — Koně posílají jsou do velkých trhů a zde znovu prohlédnuti.

Z těchto středisk koně pak posíláni jsou na východ anebo do kanadských pobřežních měst. — Vlak s nákladem koní koná rychlou cestu přes kontinent. Z Chicago dorazí takový vlak do Jersey City často v osmačtyřiceti hodinách a mnohdy i rychle osobní vlaky jsou zastaveny, aby nákladní vlak s koňmi měl volnou cestu. V přístavištích koně nakládáni jsou na parníky a dopravováni do evičebních táborů v Evropě.

Každá z válčících zemí má několik takových evičebních táborů. Jeden z největších anglických evičebních táborů nalézá se nedaleko Liverpoolu. Zde koně, kteří dříve konali služby farmářům, jsou evičeni poslouchati signálů. Vyžaduje to několik měsíců pilné práce, než připraven je kůň pro službu na bojištích. Je nutno především je navyknoti na válečnou vřavu. Koně, kterých má být použito k službě jízdy, jsou evičeni ovšem rozdílně.

Z Anglie koně dopravováni jsou na bojiště ve Francii. Jak svrchu podotknuto, život koně na válčičné linii trvá jenom několik dnů. — Při útoci jízdy padne koně velké množství. Strojové pušky strašně mezi nimi řádí. Jízdy používá se v přítomné válce co nejmenší, ale přece při jistých příležitostech jízda může se osvědčiti.

Dle poslední statistiky více jak \$50,000,000 zapláceno bylo za koně, určené pro službu ve válce, ve Spojených Státech. Kdybychom počítali, že za koně zapláceno je průměrně \$200, shledali bychom, že nejméně 250,000 koní vyvezeno bylo v minulých několika měsících z této země do Evropy. Nedostatek koní ve Spojených Státech se ale nemusíme obávat. Poslední census udává, ve Spojených Státech nalézá se 20,000,000 koní. Úbytek, způsobený zvýšeným vývozem do evropských zemí, není možno doposud ani pozorovati.

ZAJÍMAVÉ POZNÁMKY O VÁLČNÉ SITUACI.

Americký korrespondent Herbert Corey, který nalézá se v zemích válku vedoucích od poloviny srpna minulého roku téměř nepřetržitě, uveřejňuje v amerických listech řadu velmi zajímavých náhledů o přítomné válčičné situaci. Je to jakýsi souhrn odpovědí na stále opakované otázky, na které jmenovaný zpravodaj je schopen dáti odpověď dosti přibližnou. — Corey měl příležitost seznati lid. poměry a boje na obou stranách. Před několika týdny přijel kon krátkému odpočinku do New Yorku a slyšel zase řadu stejných otázek. Rozhodl se proto odpovědět na ně v tisku. Nyní nalézá se na cestě do Itálie.

Jak dlouho bude trvat tato válka? Na tuto otázku lze těžko odpovědět. Ve francouzských zácpích mezi vojáky panovalo přesvědčení, že skončí v červnu. To bylo v době, kdy první tráva počala poskytovat zelený nádech krajině. V té době angličtí vojáci vypravovali, že bude po válce až napadne první sníh. Němečtí vojáci projevovali náhled, že po té "mele" může být přišit léto. Za válčičnou linii — v Londýně, v Paříži a v Berlíně, kde člověk může přijíti do styku s řediteli tohoto obrovitého zápasu — odpovídali: "Nejméně za dva roky a možná že za tři."

To zdálo by se neuvěřitelným a skličujícím, ale válka je v průběhu po jedenáct měsících a Němci doposud jsou pány větší části Belgie a bohatého pruhu půdy ve Francii. Řada pozoruhodných úspěchů korunovala jejich výboj v Itálii. Theorie mirumolovnosti světa, že velcí bankéři nedovolí dlouhému trvání války, dávno byla zavřena. Bankéři v přítomné válce nemohou konati více než opatrovati fondy k vedení války. Kdyby odepřeli tak učiniti, byli by odsouzeni svou zemí, ku které musí být loyální. Lidé, kteří byli v poslední době v Evropě, pochybují o tom, že lidská přirozenost změní se mnoho za posledních šest století. Je nutno pamatovati, že je to zápas za život a za smrt a v takovém zápase peníze nehrají hlavní roli. Proto na otázku, jak dlouho bude trvat přítomná válka, je velmi těžko odpovědět.

Kdo v přítomné válce zvítězí? Předpokládá se, že zvítězí spojenci. Získávají na své síle denně — pomalu snad, ale získávají. Německo a Rakousko tráví svoji vlastní sílu. Musí přijíti doba, kdy vyčerpají svoje zásoby, kdežto spojenci budou moči opatrovati si zásoby z celého světa. Jestliže přítomná situace se nezmění, pak vše skončí ku prospěchu spojenců. — Německá naděje spočívá v skutečnosti, že vytlačování vojska ze zákopů je těžkým a nákladným procesem. Jejich ofensiva ve Francii skončila v bitvě na Marne. — Němci mají v úmyslu udržeti ve své moci půdu až doposud získanou, až spojenci se umaví snahou vytlačit je z dosavadních posic a přistoupí na mír, který značně byl vlastně vítězství pro Německo. Ale spojenci jsou rozhodnuti pokračovati ve válce a získati zpět území, které až dosud získáno bylo Němci.

Změní se postavení spojenců? Není tu žádná možnost, že se změní. Bylo vytrvale oznamováno v Německu, že Rusko i Francie projevily ochotu vyjednávat o mír. Ale tyto zprávy jsou pravděpodobně nepravdivé a byly dány do oběhu, aby probudily nadšení v lidu. Některé z těchto zpráv byly až nesmyslné. Dokonce prohlášovalo se v Berlíně, že diplomaté spojenců tajně navštívili sídelní město Německa, aby jednali o mír. Může být považováno za jisté, že Německo má v úmyslu tlačiti na Rusko anebo Francii stále do té míry, až tyto žádají budou za dělu. V Berlíně stále rozšiřují se zprávy, že Rusku hrozí revoluce.

Může být Rusko vážně ohroženo Německem? Corey dal tuto otázku jistému německému generálu. Těž odpověděl následovně: "Když člověk vykope díru v suchém písku, pozoruje jenom ten účinek, že více písku spadne do otvoru." Nikdo neví, jak mnoho milionů vojáků Rusko má. Nepochybně má nedostatek děl a střeliva. Ale jisté je špatným předpokladem, že přítomná válka bude mít vliv na jeho neustálé politické poměry.

Mluví se ve Francii o míru? — Nikoliv v úředních kruzích. Jedna strana lidu je sice přesvědčena, že Francie vlastně vytahuje kaštany za jiné v této válce. Mají za to, že skutečný spor Německa byl s Ruskem a že Francie nebyla by napadena nebýt její aliance s Ruskem a Anglií, která pontala je k osudům její spojenců. Francie dlouho před válkou přestala mluvit o "odplatě". Přála si jenom, aby byla ponechána na pokoji, aby pokračovati mohla jako šťastný, prosperující a jistý stát. Corey nemá osobního přesvědčení o cítění francouzského lidu a odkázán byl jen na informace Američanů, kteří ve Francii dleli.

Jaké jsou vztahy Francie k Anglii? Ty nejpřátelštější, pokud se týče vládnoucích tříd. Ale mezi prostým lidem pochybuje se o dobrých úmyslech Anglie. Před časem jistý francouzský časopis přinesl zprávu, že Francouzové udržují 543 míle, Belgičané 15 mil a Angličani 31 míle západního frontu. Prostý čtenář nepomyslí na skutečnost, že Anglie udržuje vládu na mořích, a přirozeně považoval pomoc Anglie Francii za nedostatečnou. Ale Francie je ve skutečnosti přesvědčena, že bojuje za vlastní svoji existenci. Anglie také bojuje za svoji existenci a Francouzové jsou toho náhledu, že Angličané mají takové příčiny býti Francii vědčnými jako Francouzové jim. Francie je sjednocena v přítomné době. Neří možno myslet, že Francie přistoupila by na uzavření separátního míru.

Slábnou Němci? Nikoliv v nadšení a přesvědčení, že zvítězí. Zprávy, že duch německé armády ochabuje, mají původ hlavně v tisku anglickém a francouzském. — Boje posledních dnů však nepokazují k tomu, že by nadšení německé armády bylo menší než bylo na počátku války. Německo nemůže být vyhladováno, ale může být vyčerpáno z jiných válečných potřeb. V Německu je velké nedostatky mědi a zdá se, že je i nedostatky velkých děl. Při posledních bojích ve Francii bylo uznávaná, že při výrobě stříel v německých továrnách v mnohých případech užívá se aluminia místo mědi. Z toho možno souditi, že Německou zásoba mědi doehází a tak k zakončení války může dojiti dříve, než odborníci se domýšlejí.

Mohou být dobyty Dardanely? Těžko říci. Němci tvrdí, že nikoliv. Francouzové o tom pochybují. Také angličtí odborníci mají jisté pochybnosti. Je jisto, že pevnosti není možno dobytí loďstvem a na pevninu spojenci doposud nevysadili dostatek vojska, aby pevnosti uvedli v nebezpečí. Je těžko říci, budou-li spojenci moči poslati na Galipolský poloostrov dosti vojska, které stálo by k provedení velkého tohoto útoku.

Slavo "ústup" neexistuje ve slovníku evropských válečných úradovců, ale válka trvá již dosti dlouho, abychom věděli o znané "spátné pohybu za účelem urovnání linií."

DVA Z KANDIDÁTŮ PRO STOLEC PRESIDENTSKÝ V MEXIKU.

Po prezidentově apelu na mexické národ, aby hleděli obnoviti mír v těžce zkoušené zemi a ustavili řádnou vládu, vysvětlili se kandidátů pro stolec presidentský v Mexiku jako hub po dešti. M. Bonilla (na levo) a Vasquez Tagle jsou jmenováni jako možní kandidáti pro úřad provisionálního prezidenta v Mexiku.